

UREDNIŠTVO IN UPRAVA
Videm - via Vitt. Veneto, 32
Tel. 33-46 - Poštni predal 186
Glavni in odgovorni urednik
VOJMIR TEDOLDI
Tisk. Missio - Udine - Videm

MATAJUR

GLASILO SLOVENCEV V VIDEMSKI POKRAJINI

N A R O Č N I N A :
Za Italijo: polletna 400 lir -
letna 700 lir - Za inozemstvo:
polletna 700 lir - letna 1200 lir
- Oglasi po dogovoru.
Posamezna številka 30.— lir

Leto XIV. - N. 7 (277)

UDINE, 10. APRILA 1963

Izhaja vsakih 15 dni

NAŠIM EMIGRANTOM

Dne 28. in 29. t. m. vsi na volišča, da obnovimo parlament - Posebni vlaki za volivce v inozemstvu in druge olajšave za potovanje v Italijo

Upoštevaajoč, da je skoraj polovica prebivalstva Furlanske Slovenije in Režije v emigraciji v inozemstvu, je redakcija «Matajurja» smatrala za potrebno — z ozirom na politične volitve za obnovo obeh vej italijanskega parlamenta, ki se bodo vršile v

dneh 28. in 29. t. m. — postvetiti posebno številko lista tistim, ki so bili primorani zaradi neznošnih življenjskih pogojev zapustiti domačo vas in iskati vsakdanjega kruha zase in za svojo družino po širnem svetu. Ni potrebno dosti besedi, da bi povedali kako je težko življenje emigranta, ki je posebno v Zapadni Nemčiji in Belgiji primoran živeti v barakah, ki niso nič boljše, od barak nacističnih lagerjev; za zelo srečnega se lahko šteje tisti, ki ima celo sobo vso samo zase.

Ne bomo se ustavljali tu pri žalostnih doživetjih emigrantov, ki niso vedno lepo sprejeti, posebno tam, kjer obstojajo rasistični predsodki. V življenju, in to naj še enkrat ponovimo, mnogim v barakah ali sobicah s skupnimi ležišči (eden nad drugim) ne preseda niti pomanjkanje, smatrajo ga celo za potrebo, da morejo poslati domov kako liro; ne smejo jih težiti niti skrbi za žene, ki so ostale vse trepetajoče doma, posebno žene in matere tistih, katerih možje in sinovi so primorani delati v nevarnih globinah rudnikov, kakor jih ne sme te-

žiti niti ločitev od družine in skrb za najmlajše. Naj bežno in mimogrede omenimo še številne mladeniče, ki so jih svoj čas mobilizirali v Franciji za tujsko legijo in se jih posluževali, da bi v službi kolonialistov preprečili neodvisnost n zadržali svobodo alžirskega naroda ter drugih narodov Afrike in Azije.

Bogati meščani, veliki posestniki, sovražniki delavcev in prav posebno sovražniki naših ljudi, ne vidijo v emigraciji samo neke vrste «varnostno ekonomsko zaklopko», ampak tudi politično, ker upajo, da so z izgonom tujih naših ljudi odstranili tudi nevarnost, da bi se Slovenci videmske pokrajine prebudili in da so s tem odvrnili njim nenaklonjene glasove. Če bi bili emigranti doma, bi pri nas ti konservativni in reakcionarni elementi prav gotovo ne imeli političnega monopola.

Toda emigracija postaja tudi za te vsak dan bolj zaskrbljeno vprašanje, kajti v teku je avtomatizacija in povsod tudi velik dotok španske in grške konkurenčne delovne sile.

med 111 kandidati 50 Furlanov, 25 Venetov, nekaj Goričanov, Tržačanov, Dalmatincev, Toskancev, Piemontezov, Emilijanov in kar 6 kandidatov iz Iužnih krajev Italije.

Cudno, kajne, da pred nosom za pirajo vrata pristnim zastopnikom slovenske jezikovne skupnosti videmske pokrajine (7 odstotkov prebivalstva dobro samo za plačevati davke, za emigracijo in za ga pošiljati na razne fronte), in jih premišljeno ter brez težke odpirajo ljudem drugih dežel in celo beguncem iz Julijske krajine in Dalmacije, ki so postali komaj pred nekaj leti italijanski državljani. Kaj ni čas, da se preneha zapostavljati delovno, pošteno in do države lojalno prebivalstvo Furlanske Slovenije?

V zvezi z našo oceno govora, ki ga je imel on. Marangone v poslanski zbornici med parlamentarno debato za odobritev ustavnega zakona za deželo Furlanija-Julijska Benečija in iz katerega smo povzeli in objavili nekatere stavke, ki se dajo tolmačiti na več načinov, smatramo za potrebno — potem ko smo pozorno prečitali vsebino celega govora — pojasniti, da je on. Marangone dejansko odločno branil tudi pravice Slovencev v Italiji in upamo, da se bo tudi v bodoče zavzemal z pravične zahteve naše jezikovne skupnosti.

Vsem bralcem, prijateljem in so-trudnikom, posebno pa našim emigrantom, katerim ni dana sreča, da bi živeli v krogu svojih dragih, želita uredništvo in uprava «MATAJURJA» veselo Velikonoč z željo, da bi jim kmalu zasijali lepši dnevi.

Pozdrav

Odbor za preporod Furlanske Slovenije poklanja v tem velikonočnem času prisrčna voščila in tople pozdrave vsem emigrantom, ki so raztreseni po raznih krajih sveta: po Evropi, Ameriki, Avstraliji in drugih deželah in kontinentih.

Enako pozdravlja tudi vse vnete čitatelje in prijatelje «Matajurja» ter vse družine naše ljubljene deželice.

Odbor ve, da bo mogel samo en del teh emigrantov priti za kratek čas domov, da bodo preživeli v krogu družine in ob pritrkavanju domačih zvonov velikonočne praznike. Emigranti pa, tisti, ki so zaposleni v bližini in ki imajo dobre prometne zveze ne bodo prišli domov samo zaradi velikonočnih praznikov, ampak tudi zaradi političnih volitev, ki se bodo vršile dne 28. in 29. aprila za obnovo italijanskega parlamenta (za to priložnost bodo za emigrante uvedli posebne olajšave, tako po italijanskih in inozemskih železnicah kot po morju).

Pustimo ob strani pomen teh dveh dogodkov, ki je eden cerkvenega in drugi političnega značaja; Odbor za preporod Furlanske Slovenije je izrabil to priliko in bežno pregledal splošno stanje emigracije, ki je približno takole:

V zadnjih desetih letih se je skoraj polovica naših ljudi moral izseliti v inozemstvo, da so si tam mogli zagotoviti zaslužek za preživljanje. Posledica tega množičnega izseljevanja, ki se še kar naprej nadaljuje, je ta, da slovenski jezikovni skupnosti v videmski pokrajini že grozi velika nevarnost za njen obstoj. Številne vasi so že skoraj izpraznjene in še vsak dan se za vedno zapirajo novi hrami, ker se te družine ne bodo nikoli več povrile. Breg, Brezje, Platišče, Muzei, Učja, Prosnid, Grmek, Srednje in še dosti drugih vasi je v agoniji, saj ko bodo pomrli tisti stari, ki so ostali doma, bodo izumrle.

Do tega pojava je prišlo predvsem zaradi slabe vladne ekonomske politike in slabih upravnikov, ki se niso zanimali, kot bi to bila njihova dolžnost, da bi ščitili pravice — jezikovne, socialne, kulturne in ekonomske — slovenskega prebivalstva videmske pokrajine, ki je bilo in je še zanemarjeno predvsem iz ekonomskega vidika, kar je tudi povzročilo bedo in potem seveda tudi beg iz lastnih domov v druge dežele.

Treba si je enkrat za vselej zapomniti, da je prebivalstvo Furlanske Slovenije edina jezikovna manjšina v Evropi, ki živi v tako slabih pogojih in ji niso priznane niti najosnovnejše manjšinske pravice.

Odbor za preporod Furlanske Slovenije podaja iz srea na tem mestu vsem emigrantom in njihovim družinam bratsko roko, jim želi dobrodošlico in se obrača predvsem na volivce in volivke v upanju, da bodo oddali svoje glasove takim političnim skupinam in takim kandidatom, ki se resnično bore za pravice delavnega ljudstva in pravice jezikovnih manjšin.

Voliti je treba torej preudarno, da se bo pri nas končno stanje obrnilo prej ko mogoče na boljše; časi lepih in sijanih obljub so minuli, sedaj je treba zahtevati konkretnih dejanj.

Se razumemo, prijatelji emigranti?

ODBOR ZA PREPOROD
FURLANSKE SLOVENIJE

Koliko je volivcev in koliko kandidatov

V vsej Italiji je vpisanih v volilnih seznamih 34.433.000 državljanov, vstevši 735.135 najmlajših zadnjega letnika, s povškom za okoli 2 milijona volivcev z ozirom na leto 1958.

Političnih skupin je okoli 30 in so predstavile 311 list (v skupnih 32 volilnih okrožjih) s 5861 kandidati. Nekatero politično skupino, kot na primer «Partito Sardo d'Azione», «Južnotirolska ljudska stranka» (Südtiroler Volkspartei), «Union Valdôtaine» (Valdostanska unija) in «Slovenskega skupna lista», se predstavljajo v eni sami deželi ali enem samem volilnem okrožju.

List in kandidatov je številčno manj kot jih je bilo v letu 1958. Za enat se je predstavilo 1761 kandidatov v 238 volilnih okrožjih.

V volilnem okrožju Videm-Gorica-Belluno (Udine-Gorizia-Belluno), kjer glasujejo slovensko govoreči državlja-

ni videmske in goriške pokrajine, je bilo predstavljenih 8 list s 111 kandidati. V volilnih okrožjih, ki se tičejo nas, in sicer v Cedadu in Tolmezzu, kjer volijo volivci Furlanske Slovenije, Režije in Kanalske doline, je bilo predstavljenih za senat 13 kandidatov.

Medtem ko se med kandidati za poslansko zbornico trije slovenskega jezika iz Goriškega (Jarc Jožef in Selli Marija na listi PCI in Ivan Marincič na listi PSI), ni med kandidati za senat nobenega. Naj podčrtamo, in to zelo obžalujemo, da med 111 kandidati za poslansko zbornico in med 13 kandidati za senat ni nobenega kandidata slovenskega jezika iz videmske pokrajine, čeravno šteje slovenska jezikovna skupnost te pokrajine nad 30.000 volivcev, zmožna torej izvoliti sama enega poslanca. Se težje nam je pri sru, ko vidimo, da je

Vsi imamo pravico in dolžnost voliti

Vsi državljani, moški in ženske, nimajo samo pravice voliti, ampak je to predvsem tudi njihova dolžnost.

Če kdo torej odreka komu to pravico, naj se ta obrne na lastne sindikalne organizacije in emigranti na konzularne oblasti. Pravico do volitev ima vsakdo ne glede na svoj socialni položaj.

demokraciji in svobodi, treba jo Ni dovolj, da se samo govori o

je tudi spoštovati. Organizacije v inozemstvu bodo stale vedno ob strani delavcev, ob strani vseh delavcev, in zato ni izgovora, da bi izgovora, da bi konzularne oblasti odklanjale svojo pomoč delavcem, ki bi radi izpolnili svojo državljansko dolžnost.

Delavci, ki se nameravajo odzvati volitvam, morajo, se razume, obvestiti svoje delodajalce, da bodo odsotni in se tudi dogovoriti za koliko časa, ker bi v drugem primeru lahko prišlo do nesoglasij.

Potemtakem ni dopustljivo, da bi obstojale kake ovire za glasovanje. Emigranti, kakor vsi ostali državljani, imajo pravico s svojim glasom odločiti kdo naj vlada v državi.

Č E D A D

Preteklo nedeljo se je vršila v Cedadu slavnostna otvoritev novega sedeža prosvetnega društva «Ivan Trinko» in proslava stoletnice rojstva pesnika in narodnega buditelja, po katerem nosi društvo ime. Ker je bil list že v tisku, nam ni bilo mogoče opisati kako je potekala slavnost in zato bomo poročali obširneje v prihodnji številki.

Od meje vožnja gratis

Posebni vlaki iz Švice in Nemčije - Volilni koledar in kako se glasuje

Emigranti, ki so v inozemstvu iz delavnih razlogov, imajo pravico do brezplačnega potovanja po železnici, v vozovih drugega razreda, od meje do komunna, kjer morajo voliti. Brezplačne vozne listke izdajajo obmejne postaje na podlagi volilnega potrdila, vabila ali konzularne izjave.

Vozne listke lahko izdajajo tudi potovalni uradi ali glavne inozemske železniške postaje. Potnik mora imeti s seboj veljavni potni list. Za povratek zadostuje, da se da

zigosati ali podpisati svoje volilno potrdilo predsedniku volišča.

Vozni listki, ki so jih izdale italijanske obmejne železniške postaje, so veljavni do 8. maja. Vozni listki, ki so jih izdale inozemske postaje ali agencije, veljajo do mesta, ki je označen na pismenem vabilu.

Za prihodnje politične volitve je centralna uprava zveznih švicarskih železnic

pripravila za Italijo gotovo število posebnih vlakov. Prenotacija za te posebne vlake je že v teku. Vlaki bodo odhajali iz Zuriga proti Vidmu v noči med 26. in 27. aprilom. Za posebne vlake daje zvezna švicarska železnica popust pri voznih listkih za obe smeri.

Za dosego pravice do brezplačnega potovanja po italijanskem teritoriju je treba predložiti kakšen osebni dokument, ki je lahko volilno potrdilo ali vabilo za vo-

litve, ki ga je odposlala občina ali italijanski konzulat tozadavnega okrožja.

Volivci, ki ne bi imeli pravočasno nobene teh listin (kar se prav lanko zgoditi zaradi nejavljene spremembe novega naslova), lahko zaprosijo za posebno izjavo, ki jo izstavijo konzularne oblasti. Poleg tega je potreben tudi veljavni potni list, ki služi kot osebni dokument.

IZ NAŠIH VASI

Iz Nadiške doline

MALI OBMEJNI PROMET
MESECA MARCA

Prejšnji mesec se je mali obmejni promet skoz 8 obmejnih blokov, kolikor jih je v Nadiški dolini, znatno povečal. Vsega skupaj so registrirali kar 21.088 prehodov in tuò: skoz Stupco 17.560, skoz Učjo 166, skoz Most na Nadiži 928, skoz Roberdišče 647, skoz Polavo pri Čepčičih 521, skoz Solarje pri Dreki 410, skoz Most Klinac 296, skoz Most Mišek 560.

MERSIN. Končno so napejal telefon tud v našo zakotno gorsko vas. Za napejat telefon je dala kontribut država.

Sv. Lenart Slovenov

NOVA SREDNJA ŠUOLA

Na zadnjem komunskem konsiliju so med drugim diskutirali tud o šolskem problemu. Sklenil so ustanovit konzorcij s komuni Grmek, Srednje in Dreko za skupno srednjo šuola, ki naj bi se odprla v Sv. Lenartu.

Do tega sklepa je paršlo zavoj novega šolskega zakona, ki določa osemletno obvezno šuola v komunih, ki imajo najmanj 3.000 prebivalcev. Donas muorajo otroci iz zgoraj povjedanih vasi hodit v srednje šuole v Špeter, ki je precej delč in zatuò je nižja srednješulska istrucion omogočena le malo katerim.

TELEFON V HLASTI IN HRUBJI. Zvjedali smo, da bojo v kratkem gor postavli telefonsko linijo tud v naše vasi. Polovico stroškov za tisto djelo bo dala država, ostalo pa bo kril komun.

PREDSEDNIKI VOLILNIH SEKCIJ. Za predsednike volilnih sekcij našega komuna je «Corte d'Appello» iz Trsta imenovala tele: za predsednika prve sekcije Scaunich Egidio iz Sv. Lenarta; druge sekcije Šauli Gianluigi iz Vidma; tretje sekcije Moreale Bruno iz Čedada in za četrto sekcije Bernardino Anton iz Sv. Lenarta.

Izpod Kolovrata

EMIGRACIJA NIMAR VEČJA

Prejšnji tjedan so odšli v Švicero in Zapadno Nemčijo zadnji emigranti, ki so preživjeli zimske počitnice v krogu svojih domačih. Lanskim se je pridružilo tud dosti novih, ki grejo parvikrat na tisto težko pot. To so predusem mladi puobje in čeče, dorastli za djelo, a ga na žalost ne morejo ušafati v bližini svojega doma. Več kot kajšnemu se je zasolžilo oko, kar je zadnjikrat vargu pogled po domačih brjegéh, po takuò prijaznem cerkvenem turnu in ko je v duhu zagledu neznano tujo deželo, v kateri se bo muoral sadà služit trdi vsakdanji kruh.

Vsem, starim in mladim emigrantom, želijo vaščani in parjatelj dosti sreče na djelu in srečno vrnitev.

Vso našo okuolico je globokò prizadela noticija, da je par djelu v hosti zadela srčna paraliza našega vaščana Evgena Drešiča, ki je bil star komaj 33 ljet. Mož je su sjeat drv in ko ga pozno zvečer še nimar ni blo domov, so postali njegovi domači zaskrbljeni in so ga šli iskat. U-

SOVODNJE. Mario Sittaro, star 55 ljet, je takuò neruodno padu v hiši, da se je pretouku čelò. Muoral so ga pejat v čedadski špitau, da so mu zašil hudo rano. Ozdravu bo v 10 dneh.

PODBONESEC. Šestnajstljetni Mario Zorza si je par djelu hudo poškoval prst čampne roke. Muoru je iskat pomoči par mjedihu.

DREKA. Pretekli tjedan je paršlo na kraju Laze do hudega ognjã, ki je zajeu več hektarjev senožeti. Vsa vas je gasila ogenj

več ur in še pompirje so muorli poklicat na pomuoč. Škoda je velika.

STARA GORA. Končno so ušafale tud hiše, ki so raztresene po pobočju Stare gore, svoj vodovod. Djelo je koštalo 6 milijonov lir.

FOJDA

V kratkem bojo postrojili an asfaltiral cjesto, ki peje iz doline v Podklap an Raščah. Ministrstvo za javna djela (Ministero dei Lavori Pubblici) je že dodelilo našemu komunu poseben kontribut za stroške, ki bojo v celoti znašali 14 milijonov lir. Z djeli bojo začel, kar bojo parpravjeni potrebnj načrti.

Briška godba v Čedadu z naborniki iz Praprotnega

Prejšnji teden so bili domačini v Čedadu priča nenavadnemu dogodku, ki je bil viden in najbolj prepričljiv dokaz izboljšanih odnosov na vzhodni državni meji, kakršnih si pred desetimi leti ni predstavljali niti največji optimist.

Med vojaškimi novinci, ki so prihajali na vojaško poveljstvo na pregled, je bila tud skupina mladeničev iz Praprotnega. Pravzaprav ta skupina ni vzbujala kakšne posebne pozornosti, saj med njo in drugim novinci ni bilo kakšne večje razlike, pač pa so se vsi radovedno ozirali za godci, ki so jih spremljali. Novinci iz Praprotnega so namreč za to priliko povabili godbo iz Dobrovega v Brdih, ki je v resnici prišla, jih spremljala v Čedad in igrala po mestu tako poskočne in domače melodije, da so se vsi s simpatijo ozirali za njimi.

Kot smo omenili je to konkreten primer tistega prijateljskega sožitja, ki se je iz leta v leto izboljševalo vzdolž vse meje in je sedaj doseglo tud na našem področju že tolikšen napredek, da

tako združevanje mladine z ene in druge strani meje ni več nobena posebnost, saj tud mladina iz Praprotnega, Dolenj in drugih obmejnih krajev hodi zlasti ob nedeljah v Brda, kjer se seznanja na plesih in drugih prireditvah z mladino iz teh krajev. Prav ob takih srečanjih so se seznanili tud z godci iz Dobrovega, ki so jih povabili na svoj nabor.

Tako se vedno bolj uresničuje tista želja, ki jo je grof Sforza, še ko je bil zunanji minister, izrazil, da naj bi postale državne meje ne neka nepremostjiva pregrada med narodi in državami, ampak naj bi bila mejna črta potegnena s svinčnikom, torej bolj formalnost zaradi upravnih potreb.

Pogled na zgodovinsko cerkev v Mjersi, kjer se je zbirala pri kameniti mizi pod lipo znana «Mjerska Banka», ki so jo sestavljali današnji komuni Sv. Lenart, Dreka, Grmek in Srednje.

AHTEN Z OKOLICO. To je dvojezičen komun, ki leži deloma na ravnini, deloma v bregu. Nad Ahtnom je Porčinj, ki še vedno nima ceste, ki bi ga vezala z dolino. Obljubljajo jim jo že dvajset let in vedno tik pred volitvami. Jim jo bodo tokrat zures zgradili?

Porčinjska cjesto spet vaba za glasove

Kot znano, Porčinj še zmjeraj nima kolovozne cješte. Obljubljajo jim jo že 20 ljet an tuò nimar pred vsakimi votacioni. Takrat parpejejo na lice mjesta tud nekaj makin an konstrukcijskega materjala, zakl trase so napravili že večkrat, po votacionih pa o delu ni več nobednega govora in tud tisto malo, ki so napravili pred ljeti, se potlè spremeni v nič.

Ljudje so že dougo naveličani tega zavlačevanja an tud dostikrat so protestiral, da ne bojo plačeval «tasse», če jim ne naredijo cješte, ki bi jih povezovala z ravnino. Tud ljetos so uzdignili svoj glas: vsi «elettori» te vasi so zavrnil «certificati elettorali»,

češ da ne bojo votal za nobednega, zakl še do donas ni nobedan izpounil dane obeče.

Sevveda so jim cjesto obečal tud telikrat, a kaj pomaga, ko bojo «votacioni» že ta mesec an cješte ne bo muoč naredit u takuò kratkem času. Če bojo ljudje iz Porčinja vjerval obečam, bojo muorali brjemana nimar nosit na harbtu, zakl «votacioni» so usakih pet ljet an kaj drugega, buj vabljivega kot je cjesto, jim ne bi mogli obečat. Toda usak začetek ima svoj konč an takuò bo tud s to rečjo, če bojo ljudje iz Porčinja pametni. Naj se ne dajo zapejat spet od tistih, ki samo obečujajo.

KRATKE DOMAČE NOVICE

CENTA. Provincialna administracija je s posebnim dekretom prepovedala lovit ribe v Teru od Sv. Osvalda do Kruož, zakl so tam zasjali več taužent iker.

FOJDA. Angelo Trinko si je par padcu iz motoraja zlomil desno roko. Zdravi se v čedadskem špitau.

ČEDAD. Kanonik monsignor Ivan Petričič je slavil pretekli tjedan svoj 92. rojstni dan. Okuol jubilanta so se ob tej priliki zbrali vsi ožji sorodniki, prijatelji in stanovni tovariši.

GRMEK. Prejšnji tjedan so spet odprli obmejni prehod v Skaloh, skuz katjerega lahko hodijo dvolastniki, ki imajo posebno «tessero». Zaprli ga bojo spet prihodnjo soboto ob 18. uri.

NEME. Zaprli so za 10 dni vse šuole, zakl je nek šuolar zbolu za meningitisom. Zakl je ta boljezen huda in nalezljiva, so bounika parpejal v videmski «lazaret», v vasi pa vzeli vse sanitetne ukrepe.

RAMANDOL. Preteklo nedejo smo mjeli tradicionalno «sagro» radiča anu jajc. Čeglih ni bu prav sončen dan, te bò dosti judi iz usjeh kraju okuolice, iz Vidma Gorice in Trsta.

NOVA ŠUOLSKA OPRAVA. Naša šuola prav nič ne zaostaja za mestnimi. V tjeih dneh je komunska administracija poskrbjevala za nakup novih šolskih tabel.

IZ JUGOSLAVIJE

NOVA FABRIKA V TOLMINU

V delu provizorija na Brajdi v Tolminu, v katerem je imel sedež nekdanji okrajni ljudski odbor Tolmin, pozneje pa je služil podjetju Avtoelektro, je začel z delom nov obrat. Proizvajal bo mrežaste izdelke raznih vrst iz plastične mase oziroma iz plastične «žice». Obrat je organiziral Zavod za zaposlovanje delavcev v Tolminu, delal pa bo v okviru Zavoda za priučevanje in zaposlovanje delavcev «Matajur» v Starem selu, kjer že obstaja podoben obrat.

S tem je dobilo zaposlitev okoli 50 delovnih moči iz Tolmina in okolice, predvsem žensk. Delo je ročno in je zanj potrebna le določena spretnost. Da bi šlo priučevanje hitreje izpod rok, so že prej poslali v obrat v Starem selu nekaj žensk, ki zdaj uvajajo v delo ostale.

Novi obrat oziroma zavod «Matajur» sodeluje s tovarno vezalk in trakov «Totra» v Ljubljani. Leta skrbi za dobavo potrebnih surovin in za prodajo izdelkov, kar je za mlada obrata, ki nimata ne sredstev ne lastnega finančno komercialnega kadra, zelo ugodno.

Po mrežastih izdelkih je veliko povpraševanje doma. Zanje se zanimajo tud v Avstriji, Zapadni Nemčiji in v drugih evropskih državah. Perspektive so torej ugodne. To pa odpira možnosti, da bi pozneje zaposlili še 100 drugih delavcev.

POSEBEN DOPIS NAŠEGA UREDNIKA

IZ DOLINE AOSTE

Industrijski in turistični razvoj in tam zaposlena naša delovna sila - Artistična obrt - Manjšina v manjšini Poleg italijanščine poučujejo povsod tudi francoski jezik

Ko smo se poslovili od veselih potujočih bruscev iz Rezijske, ki kažejo kjerkoli se nahajajo veliko navezanost na svojo rodno zemljo, se je naša pozornost obrnila na velikanske napredke, ki jih je dosegla Dolina Aoste, potem ko je prevzela deželno upravo avtonomistična skupina «Leva». Krščanska demokracija, kot smo omenili že zadnjič, je vedno očitno sabotirala deželno ustanovo in koristi, ki jih more in mora ta prinašati, saj še danes, ko je v opoziciji, vpliva, če le more, na rimsko vlado, da bi ta zavrnila kakšen koristen zakon, ki ga je odobrila dežela.

Pa se zadržimo, kot smo obljubili, pri naših delavcih in delavkah, ki so zaposleni v lokalnih industrijah ter pri industrijskem razvoju dežele, ki ustvarja pravo čudo s svojimi očarljivimi gorami — najviše v Evropi —, bogate s smrekovimi gaji in pašniki, s svojimi slikovitimi krajci, s penecimi slapovi, valovitimi planotami, zgodovinskimi prelazi, mrzlimi studenci, slavni gradovi in vasmii s starinsko arhitekturo, ki so skratka sanjani svet za turista, ki najde posebno v Saint Vincentu vrhunec privlačnosti.

V Dolini Aoste, deželi planinskih vodičev in katere največji poet je bil Jean Baptiste Cerlogne (1826-1910), smo ugotovili, tako iz pripovedovanja domačinov kot na lastne oči, da je industrija napredovala naglo in da se je istočasno s izboljšanjem splošnega ekonomskega stanja znatno razvil tudi turizem.

Tu je državna «Cogne», ki zaposluje v svojih obratih kar nad 8 tisoč ljudi. Njena dejavnost je izkoriščanje rudninskih ležišč v Colonnii pri Cogne, iz katerih izkopava magnetit, ki je med najboljšimi v Evropi. Izkoplje ga letno okoli 350 tisoč ton, kar predstavlja 30% brez dvoma najboljšje železne rude, ki jo porabijo v Italiji. Objekti te industrije zavzemajo vsega skupaj okoli en milijon kv. metrov površine.

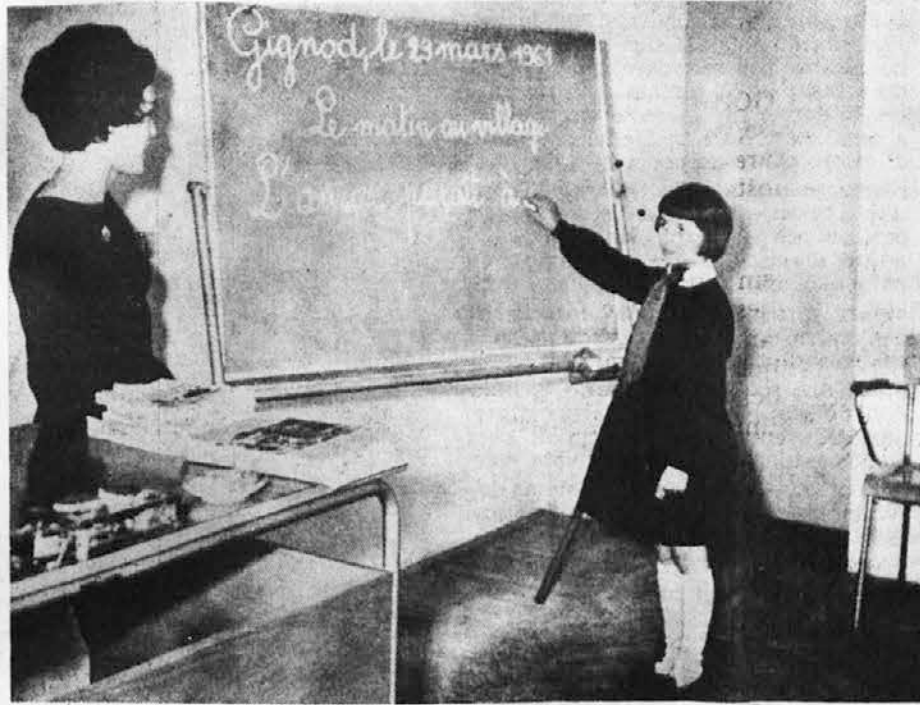
Rudniki «Cogne» razpolagajo z velikansko žičnico za prevoz železne rude iz Colonne v Cogne. Med novimi napravami «Cogne» je tudi zelo moderna valjarna (ena najmodernejših v Evropi), ki proizvaja nad 20% več v primerjavi s prejšnjo. «Cogne» je zadnje čase tudi izredno izkoristila vodne sile, ki so tamkaj obilne zaradi številnih ledenikov in skupinah Mont Blanca, Cervina in Monvisa, kjer izvira najdaljša italijanska reka Pad. V zgornjem delu Doline je zgradila kar 8 velikanskih hidrocentral in pred nedavnimi tudi izredno veliko termoelektrarno v notranjosti tovarn.

30% zaposlenih v industriji

«Chatillon», kjer izdelujejo tkalna vlakna, katere izvažajo po vsem svetu, zadnje čase zelo dosti v Sovjetsko Zvezo, zaposluje skoraj 3.000 delavcev, «ILSA - Viola» (železarna v Point S. Martin) 1.500, «Guinzo e Rossi» (drug metalurški objekt v Verrés) pa 450 delavcev.

Druge manjše industrije so še: «Montecatini» v St. Marcel, «Bertola» v Aosti, «Carpenteria SILMA», «Fonderie Manavella», «Officine Aosta», «Brambilla filatura» v Verrés, kjer je zaposlena največ ženska delovna sila, «Metallurgica Valdostana» v Aosti in «Edilmeccanica» tudi v Aosti.

Glede poljedelstva je deželna uprava dodelila v zadnjih petih letih kar 5 milijard lir, da ga je dvignila iz krize in pospešila ter je poleg tega tudi prispevala, da so se postavile nove tovarne v pasivnih krajih Dol-

V vseh šolah Doline Aoste se vrši pouk v francoskem jeziku, ki je materin jezik Valdostancev že sedem stoletij. Ta pravica jim je zajamčena v posebnem statutu.

ne, med temi one v Arnaz in Donataz.

Od 100 tisoč prebivalcev, kolikor jih šteje Dolina Aoste, jih živi 30 tisoč v Aosti, ki je glavno mesto dežele. V raznih industrijah v Aosti je zaposlenih nad 10.000 delavcev, kar bi bilo povprečno 33%, medtem ko je deželna povprečnost zaposlenih v industriji 30%.

Turizem, gostinstvo in obrt

V gostinstvu in turizmu, ki daje največji vir dohodkov (7 milijard lir v letu 1962, kar pomeni 70.000 na vsakega prebivalca Doline), je zaposlenih še več, tako da je občutno pomanjkanje delovne sile. Vse pa kaže, da se bo turizem še bolj razvil, ko bosta dokončana dva predora: tisti, ki bo vezal Dolino s Francijo, in oni, ki jo bo vezal s Švico. Francoskim turistom bo ta pot skozi predor najkrajša za prihod v Italijo. V načrtu pa imajo tudi gradnjo nove avtoceste, ki bo vezala Dolino Aoste s Torinom, a ni še gotovo, če bo prišlo do te izvedbe, kajti dežela je mnenja, da je treba na vsak način ohraniti nedotaknjeno okrajino in zato nasprotuje, da bi se zgradila.

Moška delovna sila, ki prihaja iz Furlanije, je zaposlena največ v rudnikih «Cogne», v «ILSA - Viola» in pri raznih gradbenih podjetjih, ženska pa v tovarni «Chatillon» in v gostinstvu.

Naleteli smo na več Furlanov, Karnijcev in naših Slovencev in se z veseljem z njimi porazgovorili: srečali smo nekoga Di Lenarda iz Rezijske doline, ki ima v Aosti svojo trgovino, Culina iz Terske doline, Tomažine in Novake iz Krnahtske doline in nekaj žensk iz okolice Cedada in Nadiške doline. Vsi, s katerimi smo se razgovarjali, so povedali, da so zelo zadovoljni z delom in z življenjem in da jim zato ni žal, da so prišli semkaj in se za stalno naselili v Dolini Aoste. Poleg teh pa se je tu naselilo tudi vse polno ljudi iz južnih krajev Italije. Ti so se neverjetno hitro prilagodili novemu okolju in vzljubili

deželo; zahtevajo, da njihove otroke uče poleg italijanščine tudi francoski jezik. Vsi priseljenci, naj si bodo s severa ali juga, so se tako navezali na deželo, da ni opaziti nikjer nikakega nesoglasja med njimi in domačini, kar je možno opaziti pri nas v Furlaniji-Julijški Benečiji, ko se kaže še vedno tu pa tam tista nestrpnost, posebno med Furlani in južnjaki. Sožitje je zares bratsko v Dolini Aoste.

Lokalno obrtništvo, moremo bolj kot obrtništvo imenovati «valdostansko kiparstvo» ali bolj povedano «valdostanska vaška skulptura», ki je prav posebno razširjena v fribovskih vaseh. Ta predstavlja zanje pravo potrebo, če upoštevamo osamljenost, v katerih živi večina fribovcev posebno v nedelovnem zimskem času, ki jim daje možnosti, da razmišljajo in v miru izpolnjujejo svoje umetnine. Svoje artistske izdelke prodajajo ne samo po Italiji, ampak jih tudi izvažajo po vsem svetu.

Dvojezični pouk v vrtec in šolah

V deželi razpolaga vsako politično gibanje s svojim lastnim glasilom. Ti listi, skoraj vsi dvojezični (francosko - italijanski), so sledeči: «La Region» (D.C.), «La Voix du Pays» (Union démocratique valdotaine, ki podpira krščansko demokracijo), «Il Corriere della Valle» škopijsko filodemokristjansko glasilo), «Le Mounitor Valdotaïne» (liberalno), «La Voix Socialistique» (PSI), «Le Travail» (PCI) in «Le Peuple Valdotaïne» (Union Valdotaïne). Je še več mesečnih dvojezičnih listov in revij za mladino in strokovnega značaja. Dvojezični bilten (italijansko nemški) izdaja tudi mala nemška manjšina, ki šteje nekaj več kot 1000 duš in živi v dolini Gressoney; pravzaprav nemška manjšina v francoski manjšini, ki tudi čuva vse spoznavne znake svojega izvora in svojih tradicij in je ponosna na pesem, ki ji jo je posvetil veliki nemški poet Goethe, ki je zahajal semkaj na oddih.

Kmetje so si pred nedavnim ustanovili lastno kmečko organizacijo in vanjo pristopili skoraj vsi. Imenuje se «Union Autonome des Camagnards Valdotaïns». Valdostanski kmetje so prisli do te odločitve, ker se «bonomianska» kmečka organizacija ni dovolj brigala za uspešnejši razvoj kmetijstva.

Po zakonu posebnega statuta, ki jamči dvojezičnost, se poučuje v vseh šolah Doline Aoste, kot to prikazuje naša slika, ki kaže francoski jezik, ki je že 700 let materin jezik Valdostancev, jezik, ki povezuje preteklost, sedanjost in tradicije dežele in proti kateremu so se zaman borili razkačeni sovražniki jezikovnih manjšin.

V Dolini Aoste se torej otroci, ki obiskujejo otroške vrte in osnovne šole, nauče, v dobi, ki je zlata za pričetek jezikov, poleg materinščine, brezplačno še enega jezika (o važnosti tega je naš list pisal že večkrat). Vprašamo se, zakaj se ne upelje enak sistem pouka tudi v naših krajih?

Poudarjamo, tu ne gre za kakšno posebno koncesijo, ampak za pravico, ki jo jamči tako ustava sama kot statut dežele Furlanija-Julijška Benečija.

Italijani v Sloveniji

Popolna enakopravnost zajamčena tudi v občinskih statutih

V zadnji številki našega lista smo na tem mestu obširno poročali o prvih členih osnutka statuta za občine Koper, Izola in Piran, v kolikor zahtevajo jamstva za uživanje pravic tamkajšnje italijanske narodne manjšine. Govora je bilo o tozadevnih splošnih določilih kakor se posebej o vprašanju šolstva in izražbe ter o podpori, ki jo občina nudi kulturnim krožkom in drugim oblikam kulturnega udejstvovanja, v katerih se združujejo in udeležujejo občani italijanske narodnosti.

Tokrat hočemo navesti podrobna določila tistih členov statuta, ki govorijo o jezikovni enakopravnosti, katera prihaja do izražbe v dosledni in vsestranski dvojezičnosti javnega in družbenega življenja v omenjenih treh občinah. Vprašanje dvojezičnosti rešuje skupno trinajst členov občinskih statuta, katerih glavni določajo:

ČLEN 147

«V državnih organih in drugih organizacijah, ki pri svojem delu prihajajo v stik z občani, morajo biti sistemizirana in dejansko zasledena delovna mesta, na katerih je obvezno znanje italijanskega jezika.

Delovna mesta z obveznim znanjem obeh jezikov morajo zagotoviti zlasti: upravni organi občinske skupščine in drugi državni organi in zavodi na območju občine, ki opravljajo javno službo, poštni in drugi uradi, carinarnice ter trgovske in gostinske gospodarske organizacije.

ČLEN 148

«Državni organi in organizacije, ki prihajajo v svojem delu v stik z občani, uporabljajo dvojezične obrazce (formularje — op. ured.) za vse občane.

Uporaba dvojezičnih obrazcev je obvezna zlasti v matični službi, občinski dohodarstveni službi, zdravstveni službi, službi varstva dela in socialnega varstva, službi socialnega zavarovanja, na občinskem sodišču in v drugih službah, ki redno prihajajo v stik z občani.

Obveznost uporabe dvojezičnih obrazcev v službah iz prejšnjega odstavka se nanaša zlasti na:

- osebne legitimacije in matične listine;
- davčne in druge obvezne prijave občanov;
- odločbe, potrdila, obvestila in druge akte, namenjene občanom;
- vloge, za katere so predpisani obrazci;
- druge listine, ki so namenjene občanom, oziroma s katerimi se občani obračajo na državne organe, pa se zanje uporabljajo obrazci.

ČLEN 149

«Državni organi, delovne organizacije, ki poslujejo s strankami,

ČLEN 150

«Zagotovljena je dvojezičnost sodnih in drugih postopkov.

Kazenski in upravni kazenski postopek se vodita v narodnem jeziku obtoženega občana, vsi drugi postopki, v katerih nastopa ena stranka, pa v narodnem jeziku občana-stranke.

Postopki, v katerih nastopata dve ali več strank, od katerih je ena občan italijanske narodnosti, se vodijo v slovenskem in italijanskem jeziku.

«Sodni zapisniki v postopku, v katerem nastopa občan italijanske narodnosti kot edina stranka, se pišejo v italijanskem jeziku.

V italijanskem jeziku se pišejo tudi vsi drugi zapisniki v postopkih, v katerih sodelujejo družbeno-politične organizacije z območja občine italijanske narodnosti.

Zapisnik o uradnih opravilih, pri katerih je ena od strank občan italijanske narodnosti, se piše v slovenskem in italijanskem jeziku tako, kakor je uradno opravilo potekalo.

V primeru iz prejšnjega odstavka se oba akta štejeta za izvirna.

ČLEN 153

«Zakonska zveza med občani italijanske narodnosti se sklepa v italijanskem jeziku.»

ČLEN 158

«Razglasi na oglašnih deskah državnih organov in drugi javni razglasi in naznanila državnih organov ter družbeno-političnih in drugih organizacij ter javni plakati, ki se razobešajo na dvojezičnem območju občine, morajo biti dvojezični.

Vsako javno naznanilo ali obvestilo, ki ga organi in organizacije iz območja občine objavijo v lokalnem časopisu in je namenjeno vsem občanom, mora biti objavljeno v obeh jezikih.

ČLEN 1959

«Odloki in drugi splošni akti občinske skupščine in njenih organov morajo biti objavljeni v obeh jezikih.

Občina skrbi za to, da je tudi vsako drugo obveščanje občanov takšno, da omogoča seznanitev obeh narodnostnih skupin.»

ČLEN 150

ČLEN 151

ČLEN 152

ČLEN 153

ČLEN 154

ČLEN 155

ČLEN 156

ČLEN 157

ČLEN 158

ČLEN 159

ČLEN 160

ČLEN 161

ČLEN 162

ČLEN 163

ČLEN 164

ČLEN 165

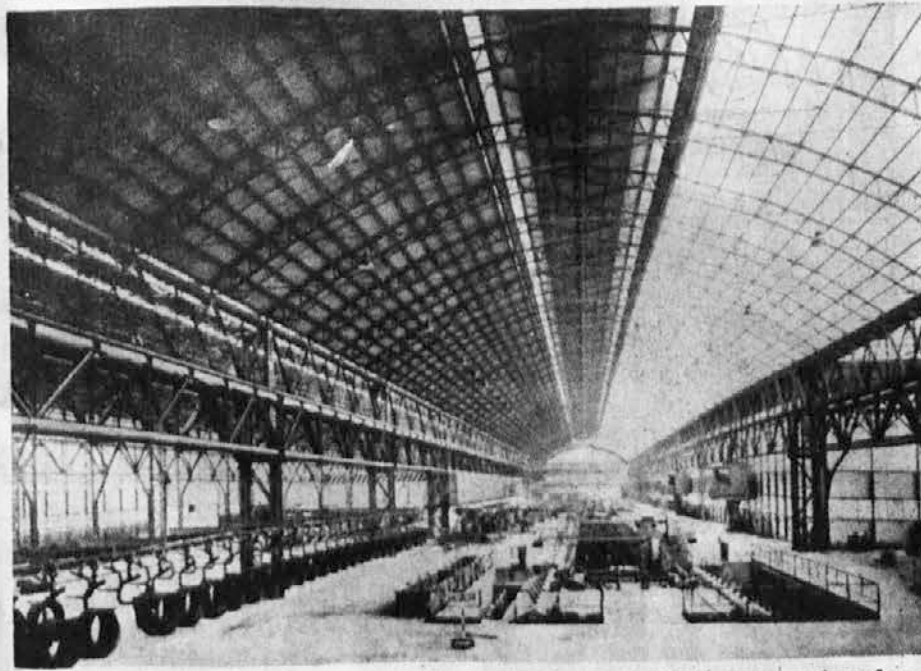
ČLEN 166

ČLEN 167

ČLEN 168

ČLEN 169

ČLEN 170

Pogled v notranjost nove valjarne «Cogne», ki je ena najmodernejših v Evropi. Načrt za ta obrat so napravili s sodelovanjem Švedov, stroji pa so bili — razen nekaterih elektronskih aparatov — izdelani v Italiji. Valjarna je popolnoma avtomatizirana in proizvaja nekatere žice široke potrošnje v hitrosti 22 metrov na minuto oziroma 79 km na uro.

ZJEDE OD SENA

Kadar buosta lepno očistili senik an ki na podu vam buodo ostale zjede, ne smijete tistih nucat za jih potrositi po senozetih ali po traunikih. Dobrih sjemenu u tistih zjedah jih ni, a sjemenu od plevela pa jih je zadost.

Narbuojs je, de tiste zjede jih nucate za dajat jest kokošam. U zjedah je dost sjemenu an dost zdrobljenih listou, ki so spadli proč od sena ali od suhe djetelje, ki za fuotrat kokoši so zlo dobre. Zjede jih muorate namočiti u ška fu mlačne vode, potlé pa jim premješajte malo otrobou an tuo dajajte kokošam za jest. Buoste

videli kako vam boju nesle jajca potlé.

MUFA NA SALAMI

Kadar zagledate na zunanosti kože na salami mufo, se ni posebna negobarnost za notranjost salame. Na usako vižo pa je trjeba mufo prej ku muorete odpravit an tuo se nardi s soljo. Uzamite pest soli an dargnite salamo tekaj časa, de postane suha. Sol uniči bakterije, de se salama spet za nekaj časa shrani. De pride mufa na salamo je znak, de je shramba preveč mokra. Ce imate več mufovih salam, jih muorate potlé ku ste jih dobro očistili, prenest u drug prastór.

Saluto PER I NOSTRI EMIGRANTI

Il Comitato di Rinascita della Slavia Friulana è particolarmente lieto, in questa vigilia pasquale, di porgere il suo augurale e fervido saluto a tutti gli emigranti sparsi per le vie del mondo: in Europa, in America e negli altri continenti; e anche, beninteso, a tutti gli affezionati lettori ed amici del «Matajur», nonché a tutte le famiglie della nostra terra.

Esso sa che soltanto una parte di questi emigranti è in grado di poter rientrare per breve tempo nei propri paesi di origine al fine di festeggiare le feste pasquali con i propri cari, all'ombra del proprio campanile che li vide nascere e crescere.

Ma gli emigranti — quelli più vicini e quelli che hanno più a mano i mezzi di trasporto — non solo si troveranno nei loro paesi nativi per le festività pasquali ma anche, e con maggior impegno (dato che pure in questa circostanza sia le ferrovie italiane che altre straniere, e così dicasi delle rispettive linee marittime e di navigazione, concederanno agli emigranti speciali agevolazioni), nei giorni di domenica 28 e lunedì 29 corrente in quanto in queste due date in Italia si procederà alla votazione per il rinnovo dei due rami del Parlamento.

A parte l'alto significato dei due avvenimenti — il primo religioso e il secondo politico — in questa favorevole circostanza il Comitato di Rinascita della Slavia Friulana non può esimersi dall'operare uno sguardo, sia pur rapido, sulla situazione generale emigratoria.

Questa situazione così si può riassumere: nell'ultimo decennio ben la metà della popolazione della Slavia Friulana ha dovuto recarsi all'estero in cerca di lavoro onde poter sopravvivere, determinando con ciò uno spopolamento che ancor oggi continua e minaccia di rendere deserti del tutto interi villaggi: Pers, Monteparta, Prossenico, Canebola, Platschis, Grimacco, Stregna e via dicendo. Tale esodo che non fa certo onore ad un paese civile è dovuto soprattutto alla cattiva politica economica del governo e delle classi dirigenti i quali si sono ben guardati dal tutelare com'è loro dovere i diritti delle popolazioni della Slavia Friulana che è stata soprattutto, e in continuità, trascurata dal lato economico determinando uno stato di miseria che sta appunto alla base del doloroso fenomeno emigratorio.

Ed è bene si sappia, una volta per tutte, che la popolazione della Slavia Friulana in Europa è l'unica minoranza linguistica ridotta in tali condizioni e misconosciuta!

A questo punto il Comitato di Rinascita della Slavia Friulana ben volentieri rivolge agli emigranti e alle loro famiglie, con l'abbraccio più caloroso e fraterno, il suo benvenuto ma in particolar modo si rivolge alla coscienza degli elettori e delle elettrici affinché la scheda che loro caleranno nell'urna contenga i nomi di coloro che veramente si battono per la causa di tutti i lavoratori e nel contempo dei diritti delle minoranze linguistiche.

Votare quindi con saggezza affinché una buona volta le cose da noi cambino finalmente in meglio e il più rapidamente possibile: il tempo delle belle e pompose promesse è passato, ora bisogna pretendere i fatti.

D'accordo, amici emigranti?

IL COMITATO DI RINASCITA DELLA SLAVIA FRIULANA

Alle urne il 28 e 29 corrente per il rinnovo del Parlamento - Treni straordinari per le elezioni - Facilitazioni di viaggio - Calendario elettorale - Come si vota

La Direzione del «Matajur», in considerazione che quasi metà della popolazione della Slavia Friulana e della Val Resia risulta emigrata all'estero, ha ritenuto opportuno — in vista delle consultazioni elettorali politiche per il rinnovo dei due rami del Parlamento italiano che avranno luogo nei giorni di domenica 28 e di lunedì 29 aprile corrente — dedicare un numero speciale del giornale a coloro che spinti dal bisogno, a causa delle impossibili condizioni di vita locali, sono stati costretti ad abbandonare il proprio paese e cercare altrove il necessario per vivere e aiutare un po' la propria famiglia; e non c'è proprio bisogno di spendere molte parole per avvertire quanto sia dura la vita dell'emigrante spesso costretto, specie nella Germania occidentale, a vivere in baracche; e fortunata quella famiglia che può avere tutta una stanza per sé!

Ma non indugeremo qui sulle dolorose vicende degli emigranti, non sempre bene accolti, specie là dove sussistono influssi razzisti; nella vita, ri-

petiamo, per tanti di loro nelle baracche o in stanze con i letti a castello (uno sopra l'altro), né le privazioni non solo del superfluo, ma del necessario per mandare qualche soldo a casa; né la somma di sofferenze per le donne rimaste sole e trepidanti di coloro che sono costretti a lavorare pericolosamente nelle viscere delle miniere, le separazioni dalle famiglie, i pericoli per i giovanissimi. Anche dal punto di vista di chi da tempo non ha più cuore — i grassi borghesi, gli agrari, i nemici dei lavoratori che nell'emigrazione vedono soltanto una «valvola di sicurezza» non solo economica, ma politica in quanto spingendoli questa gente fuori del territorio nazionale confidano con ciò di aver allontanato il pericolo di un voto sicuramente sfavorevole — il problema dell'emigrazione assume aspetti particolari, anzi preoccupanti per l'automatizzazione in corso e l'afflusso ovunque di manodopera spagnola.

Quanti sono gli elettori e quanti i candidati

Il corpo elettorale comprenderà all'incirca 34.433.000 cittadini, compresi i 735.134 giovanissimi dell'ultima leva, con un aumento di circa 2 milioni di elettori sul 1958.

Le formazioni politiche sono una trentina e presentano 311 liste (nel totale delle 32 circoscrizioni) con 5861 candidati. Ma alcune formazioni come il Partito Sardo d'Azione, il Partito Sud-Tiroloese, «L'Union Valdotaïne» e «L'Unione Democratica Slovena» si presentano in una sola regione o circoscrizione. Liste e candidati sono inferiori di numero a quelli del 1958.

Per il Senato si presentano 1761 candidati in 238 collegi.

Nella circoscrizione elettorale Udine-Gorizia-Belluno, dove votano le comunità linguistiche slovene del Friuli e del Goriziano, sono state presentate otto liste con complessivi 111 candidati. Nei collegi che ci interessano, e precisamente quelli di Cividale e di Tolmezzo dove votano gli elettori della Slavia Friulana, della Val Resia e della Val Canale, per il Senato, sono stati presentati tredici candidati.

Ad ogni modo mentre tra i candidati alla Camera dei Deputati figurano tre rappresentanti di lingua slovena di Gorizia (Jarc Giuseppe e Selli Maria nella lista del PCI e Marinčić Ivan nella lista del PSI), tra i candidati al Senato invece non vi figura nessuno. Va sottolineato, e ce ne rammarichiamo, che tra i centoundici candidati alla Camera dei Deputati e i tredici candidati al Senato non vi è

alcun nominativo che rappresenti la comunità linguistica slovena della provincia di Udine pur contando questa comunità oltre trentamila elettori, capace cioè di dare da sola un eletto. E questo se si considera che dei centoundici candidati 50 sono friulani, una buona parte sono veneti, una parte sono goriziani ed un'altra parte ancora sono triestini, dalmati, toscani, piemontesi, emiliani, e perfino, si noti bene, meridionali: ben sei.

Strano, neppure, che si chiuda la porta in faccia ai rappresentanti della comunità linguistica slovena del Friuli (il 7 per cento della popolazione solo buona a pagare le tasse e per fornire «alpini» ed «emigranti») e la si apra invece deliberatamente e senza alcuna difficoltà, a rappresentanti di altre regioni e perfino ad esuli giuliani e dalmati da poco divenuti cittadini italiani! Ma che non sia ora di finirla di tenere del tutto in disparte la laboriosa, onesta e leale popolazione della Slavia Friulana?

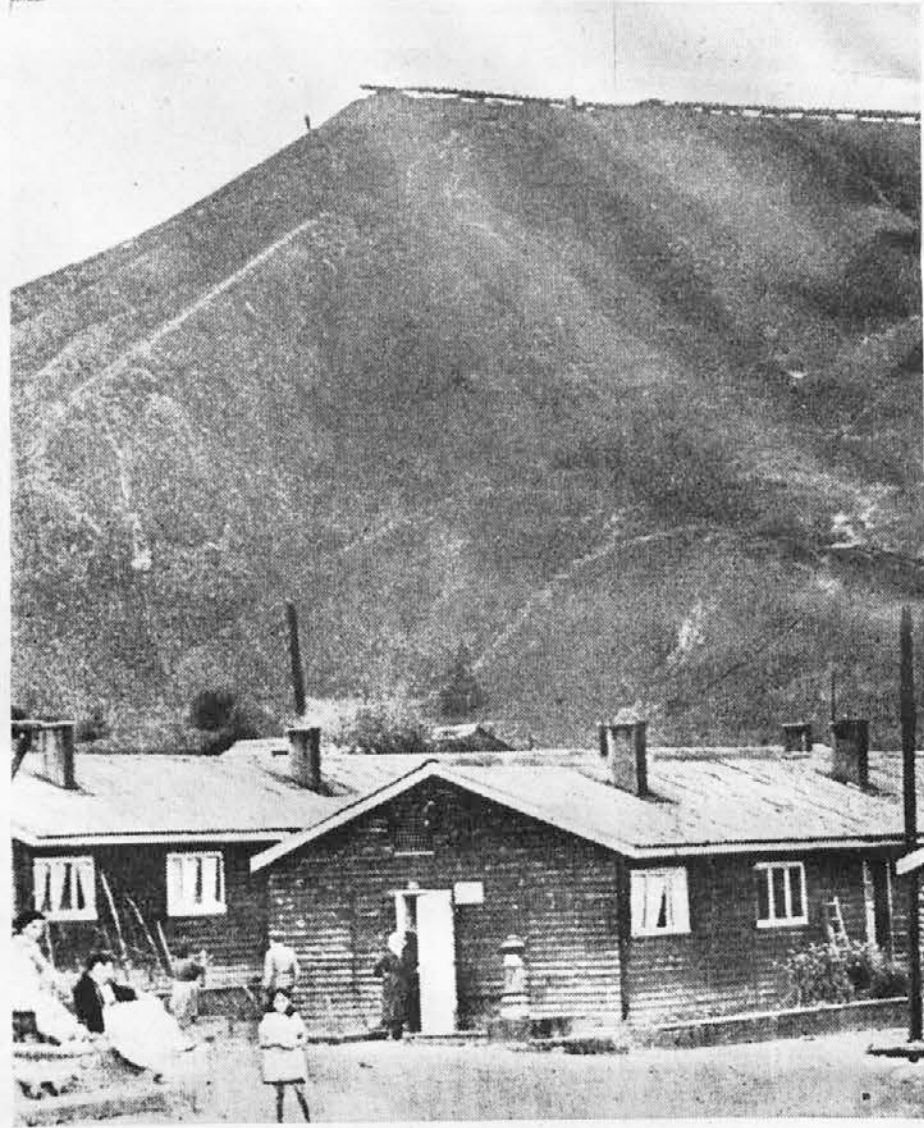
Circa un nostro precedente giudizio su un intervento alla Camera dell'on. Marangone sulla legge costituzionale per la Regione Friuli-Venezia Giulia, e dal quale ne abbiamo riportato una frase che dava e dà adito a varie interpretazioni, dobbiamo onestamente convenire; dopo attenta lettura del testo integrale, che l'on. Marangone ha sostanzialmente, ed energicamente, difeso anche i diritti degli Sloveni in Italia; e ci auguriamo che egli anche in avvenire continui a farsi paladino dei giusti diritti della nostra Comunità linguistica.

Treni straordinari dalla Svizzera

Per le elezioni politiche italiane del 28 e 29 corrente l'Amministrazione centrale delle ferrovie federali svizzere allestirà un certo numero di treni speciali per l'Italia. La prenotazione per detti treni speciali è già iniziata. Essi muoveranno da Zurigo, con meta Udine, la notte tra il 26 e il 27 aprile. Nei treni speciali le ferrovie federali svizzere concedono una riduzione di prezzi sia per l'andata che per il ritorno.

Per poter aver diritto al viaggio gratuito sul territorio italiano si deve esibire un documento personale. Esso può essere il certificato elettorale o la cartolina di invito a votare ricevuta dal Comune o dal Consolato italiano della propria circoscrizione.

Gli elettori che non avessero avuto in tempo utile nessuno di questi documenti (e questo può avvenire oltre che per negligenza da parte degli enti preposti al lavoro anche per non dichiarato cambiamento domicilio dell'avente diritto) possono farsi rilasciare una apposita dichiarazione da parte

Ecco in quali condizioni vivono i nostri minatori all'estero: queste baracche si trovano in Belgio nel bacino carbonifero di Charleroi

VOTARE E' UN DIRITTO MA ANCHE UN DOVERE

Per tutti i cittadini, maschi e femmine, l'esercizio del voto non è soltanto un diritto ma anche e soprattutto un dovere.

Se in alcuni ambienti padronali non si è ancora convinti dei vantaggi della democrazia e del suffragio universale, e si contesta tale diritto agli immigrati, i lavoratori debbono rivolgersi alle proprie organizzazioni sindacali, ed anche alle autorità consolari, che non possono rifiutare un loro intervento.

Perché non basta parlare di democrazia e di libertà: bisogna anche farle rispettare. Le organizzazioni allo estero saranno sempre a fianco dei lavoratori, di tutti i lavoratori, e non vi è ragione che le autorità consolari si sottraggano a quello che è un loro preciso dovere.

I lavoratori che intendono usufrui-

re del loro diritto di voto, debbono evidentemente, per evitare ogni difficoltà, avvertire della loro assenza i padroni, e stabilirne la durata d'accordo con loro.

Pertanto, nessun intralcio all'esercizio del diritto di voto può essere ammesso. Gli emigrati, al pari di tutti gli altri cittadini, hanno il diritto di esprimere al propria volontà su come deve essere governato il Paese.

UNA NUOVA SEDE PER IL CIRCOLO DI CULTURA « I. TRINKO »

Per mancanza di spazio siamo costretti a rimandare al prossimo numero la pubblicazione della cronaca dell'inaugurazione della nuova sede del Circolo di Cultura «Ivan Trinko» avvenuta il giorno 7 corrente e durante la quale venne degnamente commemorato, per il centenario della nascita, il poeta e scrittore della Slavia Friulana monsignor Ivan Trinko.

Dal confine viaggio gratuito

Per il viaggio di ritorno basta far bollare e firmare il proprio certificato elettorale

Gli emigrati per ragioni di lavoro hanno diritto al viaggio gratuito per ferrovia in seconda classe dal confine sino al Comune in cui debbono votare (andata e ritorno). I biglietti gratuiti sono rilasciati dalle stazioni di confine su presentazione del certificato elettorale, oppure di una cartolina d'invito o anche di una dichiarazione consolare.

I biglietti possono essere rilasciati anche dalle agenzie di viaggi o dalle principali stazioni ferroviarie estere. Il viaggiatore deve essere munito di passaporto valido.

Per il viaggio di ritorno basta far

bollare e firmare il proprio certificato elettorale dal presidente del seggio in cui si è votato.

I biglietti rilasciati dalle stazioni di confine italiane sono validi fino all'8 maggio.

I biglietti emessi da stazioni e agenzie estere valgono per le località figuranti sulla cartolina-avviso. Quelli emessi dalle agenzie all'estero abilitate alla vendita di biglietti del servizio interno italiano, valgono per la stazione delle Ferrovie dello Stato di destinazione o di transito con linee di ferrovie concesse a società private, tranvie extra urbane e scali di navigazione interna e marittima.

DOBRNA

SLOVENIJA - JUGOSLAVIJA

Vi ridona salute vigore giovinezza

vaš čas pridobi vso svojo vrednost!

sodalco udine

UDINE Via Chiassaforte, 4 Tel. 54.951 - 2 - 3